

ROZDZIELACZE - Zawory rozdzielcze

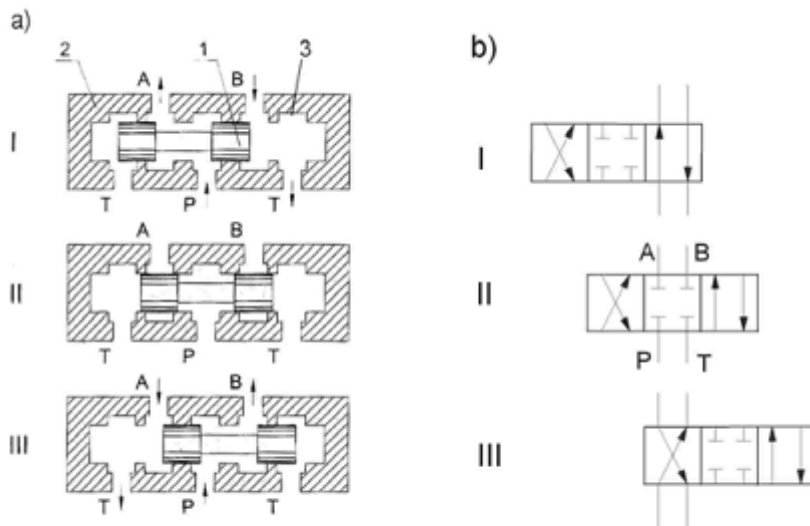
Zadaniem rozdzielaczy jest doprowadzenie i odprowadzenie cieczy z gałęzi układu hydrostatycznego, sterowane sygnałem zewnętrznym.

Klasyfikacja

1. Ze względu na stosowane rozwiązania konstrukcyjne wyróżniamy trzy grupy rozdzielaczy:
  - 1.1. Rozdzielacze suwakowe.
  - 1.2. Rozdzielacze zaworowe.
  - 1.3. Rozdzielacze obrotowe.
2. Ze względu na liczbę dróg, czyli sumaryczną liczbę przyłączy roboczych rozróżniamy:
  - 2.1. Rozdzielacze dwudrogowe.
  - 2.2. Rozdzielacze trójdrogowe.
  - 2.3. Rozdzielacze czterodrogowe.
  - 2.4. Rozdzielacze wielodrogowe.
3. Ze względu na liczbę różnorodnych połączeń, jaką rozdzielacz jest w stanie zrealizować rozróżniamy:
  - 2.5. Rozdzielacze dwupołożeniowe, realizujące dwa warianty połączeń.
  - 2.6. Rozdzielacze trójpołożeniowe, realizujące trzy warianty połączeń.
  - 2.7. Rozdzielacze wielopołożeniowe, realizujące wiele wariantów połączeń.
3. Ze względu na wzmacnianie sygnału sterującego pracą rozdzielaczy wyróżniamy:
  - 3.1. Rozdzielacze jednostopniowe, pracujące bez wzmacniania sygnału.
  - 3.2. Rozdzielacze dwustopniowe i wielostopniowe, pracujące ze wzmacnianiem sygnału.
4. Ze względu na charakter fizyczny sygnału sterującego rozróżniamy:
  - 4.1. Rozdzielacze sterowane mechanicznie.
  - 4.2. Rozdzielacze sterowane hydraulicznie i pneumatycznie.
  - 4.3. Rozdzielacze sterowane elektrycznie.
  - 4.4. Rozdzielacze o sterowaniu mieszanym np. elektrohydraulicznym.

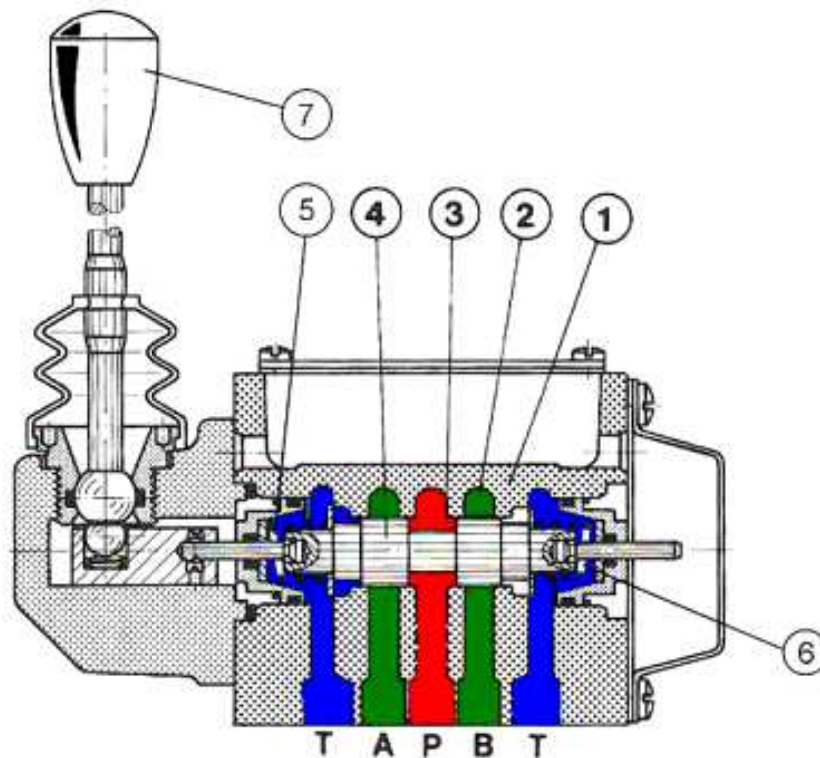
Rozdzielacze suwakowe

Rozdzielacze suwakowe znalazły największe zastosowanie praktyczne spośród innych konstrukcji tego typu. Każdy rozdzielacz suwakowy składa się z dwóch zasadniczych części (z pominięciem sterowania): suwaka 1 współpracującego z tuleją 2 mającą wewnątrz kilka podtoczeń 3 (kanałów pierścieniowych), znajdujących się w pewnej odległości od siebie.

Zasada działania rozdzielacza suwakowego, czterodrogowego, trójpołożeniowego: a) szkic rozwiązania konstrukcyjnego i zasada działania, b) fragment symbolu graficznego, 1 - dwutłoczkowy suwak, 2 - tuleja, 3 - kanał pierścieniowy

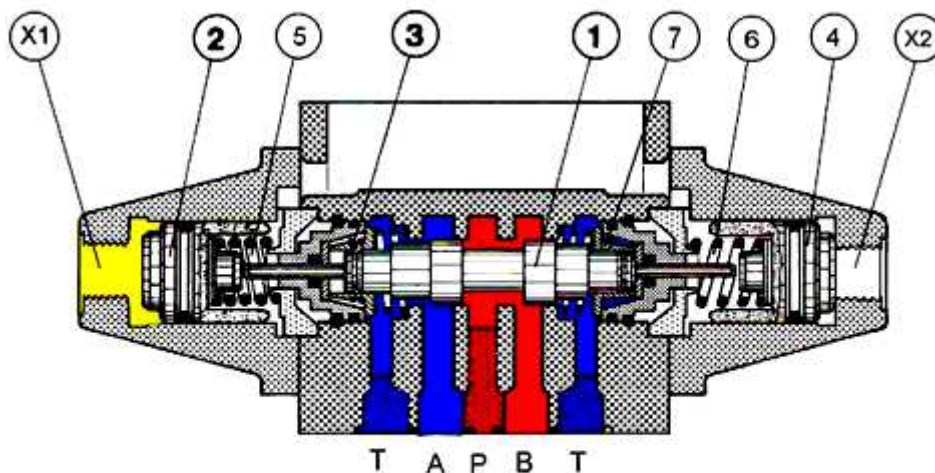
Rozdzielacze jednostopniowe sterowane mechanicznie

Schemat rozdzielacza czterodrogowego trójpołożeniowego, sterowanego mechanicznie: 1 - korpus, 2 - kanał pierścieniowy, 3 - krawędź sterująca, 4 - suwak, 5, 6 - sprężyny centrujące, 7 - dźwignia, P - przyłącze do pompy, T - przyłącze do zbiornika, A, B - przyłącza do odbiornika

Symbol graficzny	Nazwa i opis sterowania	
	Sterowanie siłą mięśni	symbol ogólny
		dźwignia
		przycisk wciskany
		przycisk wyciągany
		przycisk obrotowy
	Sterowanie mechaniczne	popychacz
		sprężyna
		rolka
		zatrzask dwupozycyjny (zapadka)
		zatrzask trójpozycyjny (zapadka)

Rozdzielacze jednostopniowe sterowane hydraulicznie

Schemat rozdzielacza 4/2 sterowanego hydraulicznie: 1 - suwak, 2, 4 - tłoczki, 3, 7 - zatrzaski, 5, 6 - sprężyny tłoczków, X1, X2 - przyłącza ciśnieniowych sygnałów sterujących

Rozdzielacze te charakteryzują się dużą niezawodnością działania, a do ich przesterowania wystarcza na ogół ciśnienie $0.5 \div 1$ [MPa].

	Sterowanie hydrauliczne	przez wzrost ciśnienia
		przez spadek ciśnienia
		pośrednie (elementem pomocniczym) przez wzrost ciśnienia
		pośrednie (elementem pomocniczym) przez spadek ciśnienia

Rozdzielacze jednostopniowe sterowane elektrycznie

Najbardziej rozpowszechnione są rozdzielacze suwakowe sterowane elektrycznie, przy czym stosowane w nich elektromagnesy klasyfikujemy w następujący sposób:

Ze względu na rodzaj prądu rozróżniamy

1. Elektromagnesy prądu stałego.
2. Elektromagnesy prądu zmiennego.

Ze względu na kontakt elektromagnesów z olejem rozróżniamy

1. Elektromagnesy suche.
2. Elektromagnesy mokre.

Elektromagnesy prądu stałego charakteryzują się większą trwałością ($40 \cdot 10^6 \div 50 \cdot 10^6$ cykli) i miękkością przesterowania. Ponadto nie przepalają się gdy zwora nie przesunie się do końca a cewka pozostanie pod prądem. Mogą pracować w temperaturze do $150 [^{\circ}\text{C}]$ i wytrzymują dużą częstotliwość przesterowań ($15000/\text{godz.}$). Są jednak o około $20 \div 30\%$ droższe od elektromagnesów prądu zmiennego.

Elektromagnesy prądu zmiennego charakteryzują się krótszym czasem przesterowania ($8 \div 15$ [ms]), mniejszą trwałością ($8 \cdot 10^6 \div 15 \cdot 10^6$ cykli), mniejszą częstotliwością przełączeń ($7200/\text{godz.}$). Ponadto cechują je duże skoki wartości prądu pobieranego przy przesterowaniu, przewyższające około $4 \div 5$ razy wartość nominalną. Oprócz tego przepalają się przy niepełnym przesterowaniu:

- po 10 [min] w przypadku elektromagnesów mokrych,
- po 60 [min] w przypadku elektromagnesów suchych.

Elektromagnesami **suchymi** nazywamy takie elektromagnesy, których cewki i zwora chłodzone są powietrzem. Są one prostsze konstrukcyjnie i o $20 \div 30\%$ tańsze. Mają jednak następujące wady:

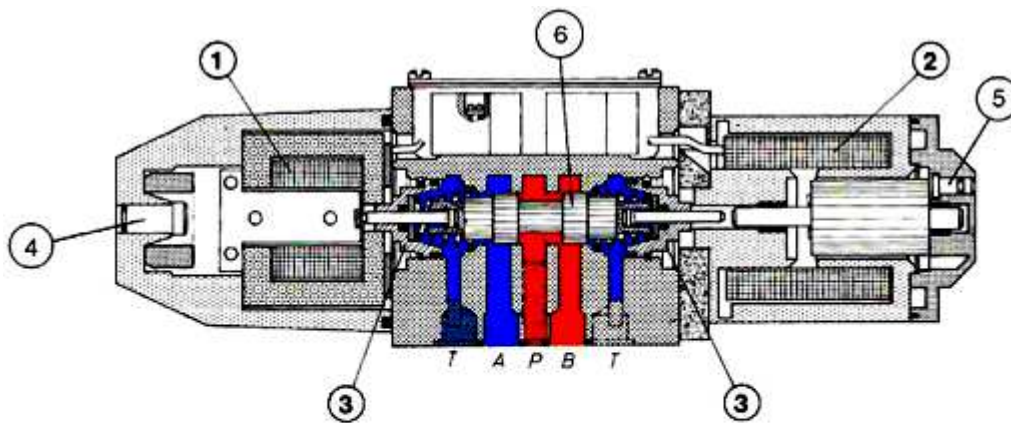
- muszą być oddzielone od suwaka uszczelnieniem stykowym, pogarszającym warunki pracy (opory ruchu) i stwarzającym niebezpieczeństwo przecieków,
- nie mogą być stosowane w maszynach pracujących na wolnym powietrzu i w wilgoci.

Elektromagnesami **mokrymi** nazywamy takie elektromagnesy, których cewki i zwora chłodzone są olejem. Elektromagnesy mokre są lepiej smarowane i szczelnie oddzielone od wpływów atmosferycznych, a więc bardziej trwałe.

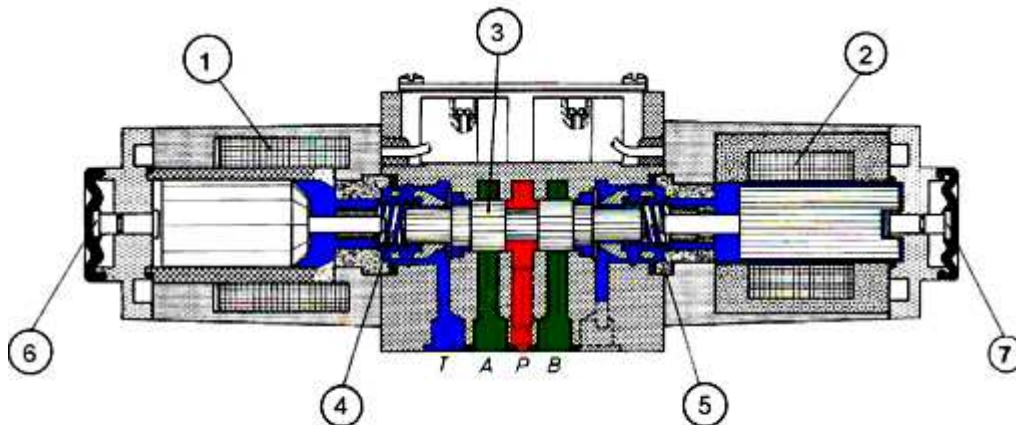
Obydwa rodzaje elektromagnesów, suche i mokre, wykonywane są na prąd stały i zmienny, na zróżnicowane napięcia np. 24 [V],

220 [V], 380 [V]. W ostatnich czasach użytkownicy ze względu na bezpieczeństwo preferują napięcie 24 [V].

Schemat rozdzielacza 4/2 sterowanego elektrycznie, wyposażonego w elektromagnesy suche: 1 - elektromagnes prądu zmiennego, 2 - elektromagnes prądu stałego, 3 - tuleje uszczelniające, 4, 5 - przyciski awaryjne, 6 - suwak

Schemat rozdzielacza 4/3, sterowanego elektrycznie za pomocą elektromagnesów mokrych: 1 - elektromagnes prądu stałego, 2 - elektromagnes prądu zmiennego, 3 - suwak, 4, 5 - sprężyny centrujące, 6, 7 - przyciski awaryjne

	Sterowanie elektryczne	jedna cewka o stałej charakterystyce
		jedna cewka o zmiennej charakterystyce
		dwie cewki o stałej charakterystyce, w jednym zespole, działające w przeciwnych kierunkach,
		dwie cewki o zmiennej charakterystyce, w jednym zespole, działające w przeciwnych kierunkach,
		pomocniczy silnik elektryczny